

Lasten kehitykselliset tarpeet lastensuojelussa

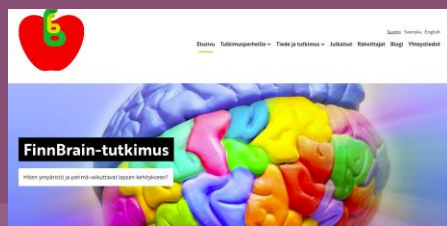
Linnea Karlsson, lasten-ja nuorisopsykiatrian erikoislääkäri, professori

Turun yliopisto ja VARHA

Klininen laitos, Kansanterveystiede

Väestötutkimuskeskus

Lastenpsykiatria

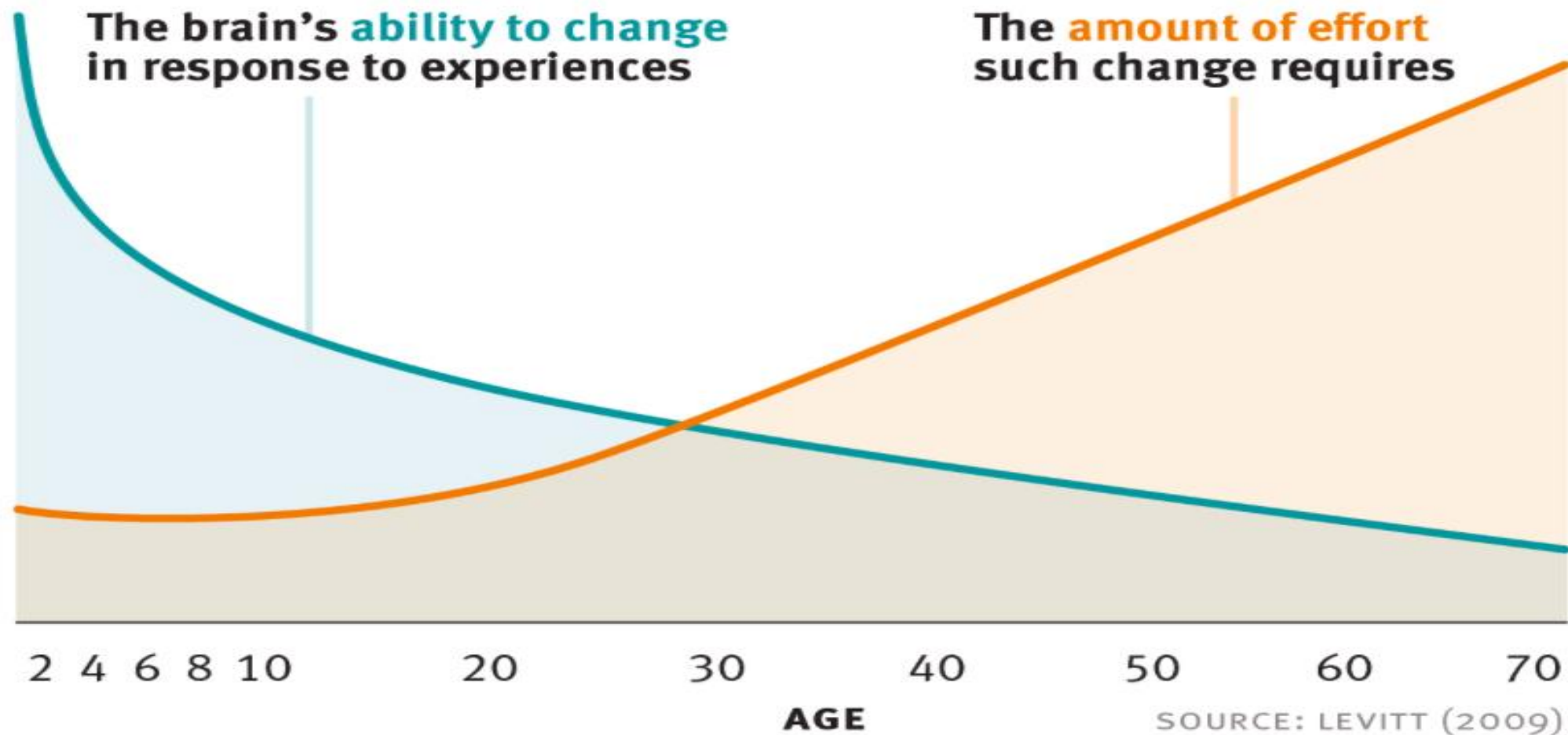

Sisältö

- Aivojen kehityksestä ja toksisesta stressistä
- Kasvuympäristön myönteiset tekijät, resilienssi
- Yhteisön merkitys
- Ajatuksia vanhempien kanssa työskentelystä

Plastisiteetti

- Ihmisen aivojen kypsymisaika on pitkä
- Aivojen muovautuminen ympäristötekijöiden ja kokemusten seurauksena
- Hyvässä ja pahassa
- Kehittyvät (ja ikääntyvät) aivot erityisen herkäät

Center on the Developing Child HARVARD UNIVERSITY

www.developingchild.harvard.edu

TOKSINEN STRESSI

- Stressireaktion voimakkuus ja/tai kesto ylittävät stressinsäätelykyvyn
- Suojaavia tekijöitä puuttuu
- Kokemukset → terveys, sairastumiset
- Sama altiste, erilaiset vaikutukset
- Kaikki stressi ei ole pahasta!

STRESSIREAKTION SÄÄTELY

- Reaktion pitäisi alkaa ja loppua, ei “jääda päälle”
- **Palautuminen** välttämätöntä
- Vaimeneminen, kun uuteen asiaan tapahtuu tottumista
- **Ongelmatilanteet:**
 - Stressitekijä ei poistu, palautuminen puuttuu
 - Ei tapahdukaan tottumista, vaan herkistymistä
 - Hyporeaktiivisuus voimakkaassa kuormituksessa
 - Liian vähäinen ”harjoittelu”

AIVOT MUUTTUVAT KOKEMUSTEN SEURAUKSENA

- Toksinen stressi häiritsee aivojen kehitystä
 - **Adverse Childhood Experiences (ACE)**=
haitalliset lapsuudenaikaiset tapahtumat
- Muutosten (osittainen) palautuminen on mahdollista, jos ympäristö muuttuu
- Sopiva stressi edistää säätelyä ja oppimista
- Stressinsäätelyä voi ja kannattaa harjoitella

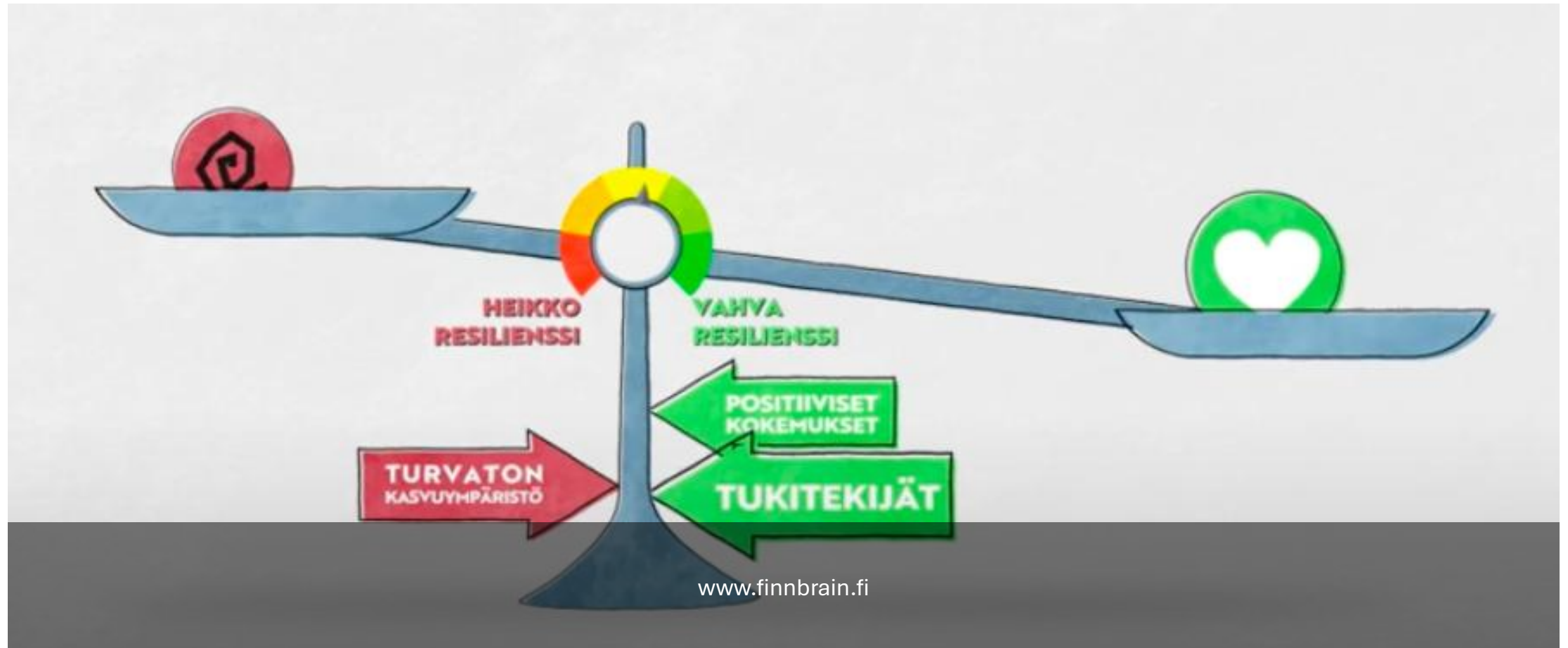
Positiiviset kasvuympäristön tekijät

- Aivojen kehityksen ongelmat ovat taustaltaan ja mekanismeiltaan monitekijäisiä
- Perinteiset riskitekijöihin kohdistuvat toimenpiteet eivät auta läheskään kaikkia
- Mielenterveyden ja aivoterveyden rakentumiseen vaikuttavat suoraan ja/tai haittoja puskuroiden myönteiset tekijät

Positiiviset kasvuympäristön tekijät

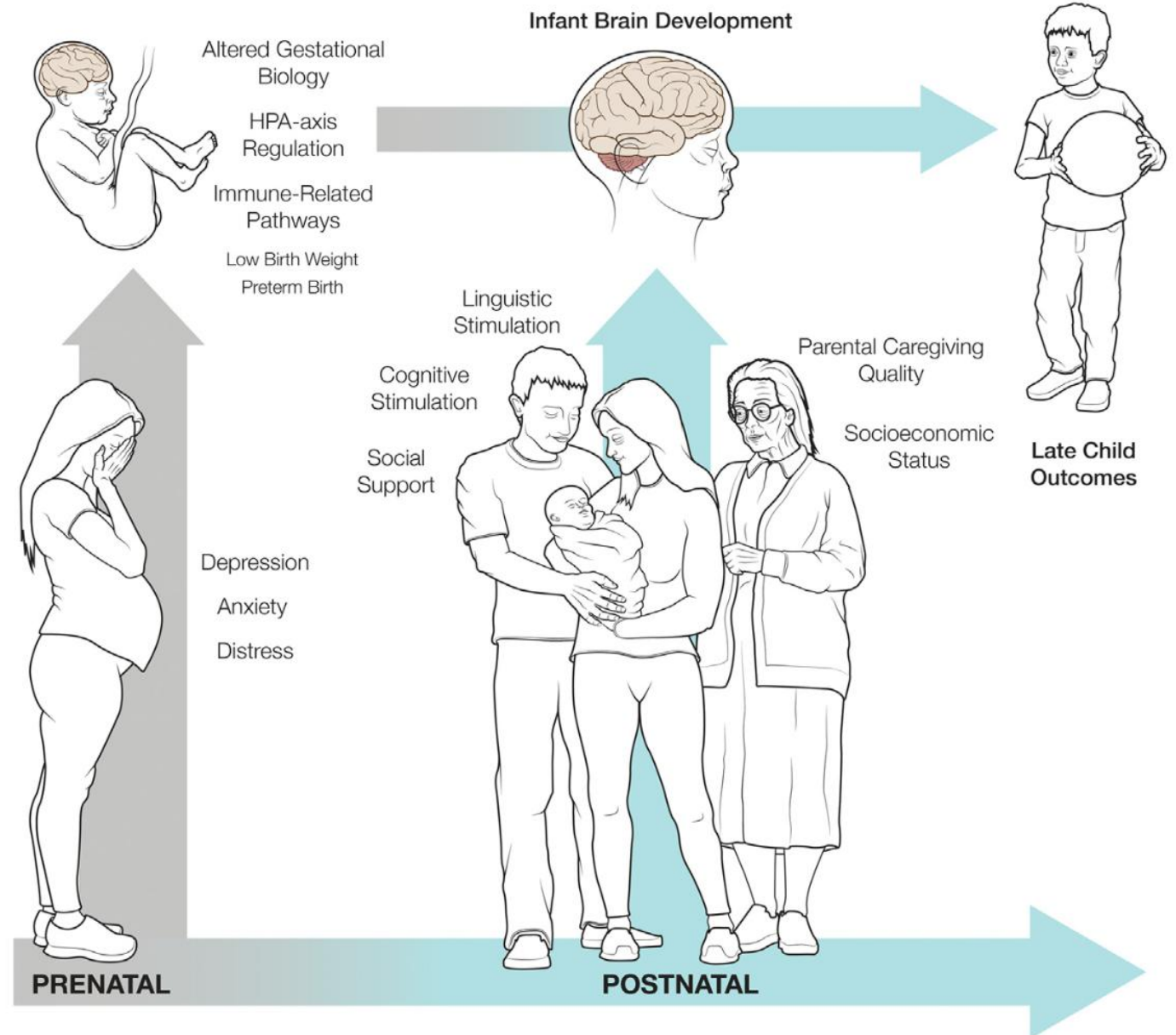
- Lapsuuden haitallisten elämäntapahtumien (esim. ACeT) pitkäkestoista terveyshaitoista on vankka tutkimusnäyttö
- Ihmisiä kohdataan auttavassa työssä, kun monia vahingoittavia asioita on jo ehtinyt tapahtumaan ja perheiden voimavarat ovat vähäiset
- Kannattaa etsiä “positiivista” reittiä aktiivisesti

Resilienssi

Prenatal Stress and the Developing Brain Postnatal Environments Promoting Resilience

Saara Nolvi, Emily C. Merz, Eeva-Leena Kataja, and Christine E. Parsons

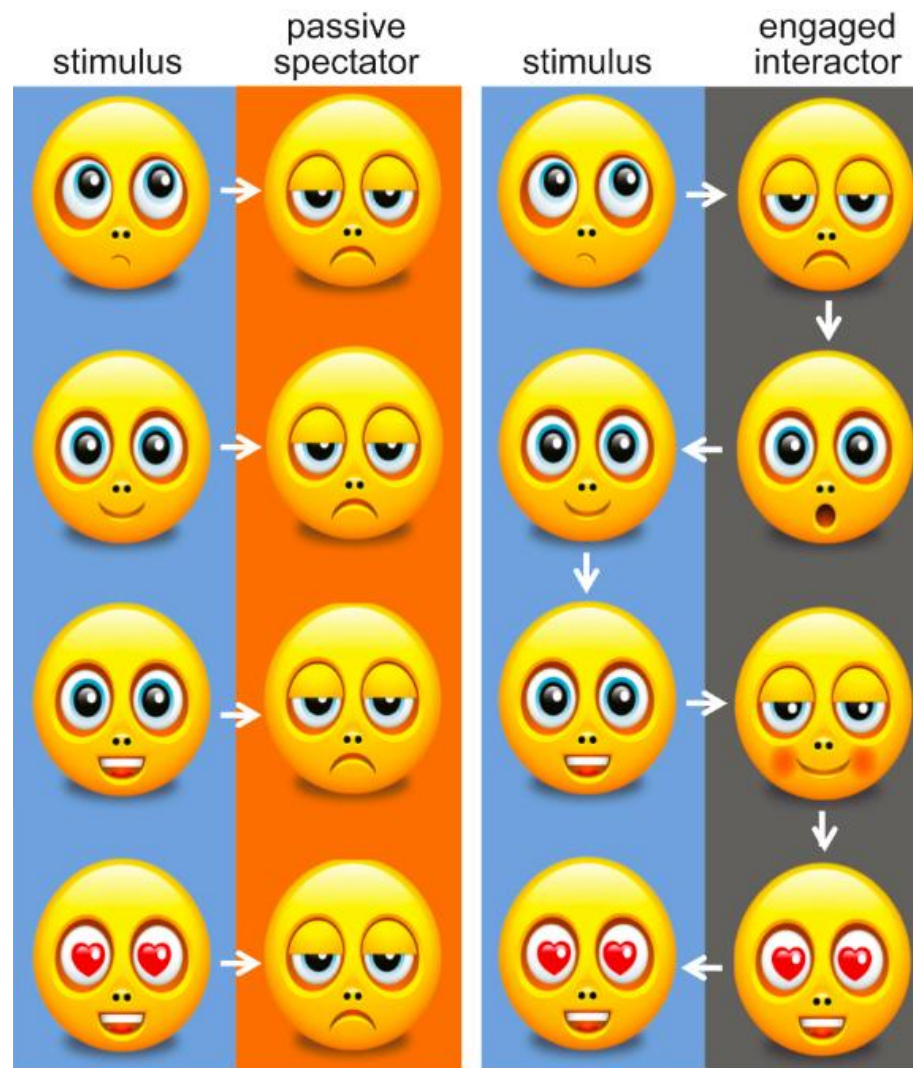
Resilienssiä edistävät tekijät (katsaus)

- Vanhemman sensitiivisyys vuorovaikutuksessa
 - Silittäminen /ihokontakti/kosketus
 - Kodin ja muun lähiympäristön virikkeet (esim. kielellinen ja kognitiivinen)
 - Perheen saama sosiaalinen tuki
 - Sosioekonominen tilanne
-
- Hoivakäyttämisen ennustettavuus (esim. Eeva Holmbergin väitöskirja: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9312-3>)
-
- HUOM! Lapsen välittömän kasvuympäristön ominaisuudet muovautuvat laajemman ympäristön tekijöiden vaikutuksesta

Sosiaalinen uhka vs. yhteisöllisyys

- Sosiaalisessa asemassa tai sosiaalisissa suhteissa koettu uhka
- Voimakas stressori useimmille ihmisille
- Laaja tutkimusnäyttö ulossulkemisen ja yksinäisyyden yhteyksistä esim. stressi- ja inflammaatioprosesseihin
- Yhteisöllisyys, ryhmään kuuluminen: positiivinen tekijä, jota tukemalla voidaan aktiivisesti rakentaa hyvinvointia
- Liittyminen yhdistävän ja ns. positiivisen tekijän kautta

VASTAVUOROISUUS

Hari et al., 2015 & 2016

TS2 Perjantai

KULTTUURI / AJASSA / SÄÄ / TV JA RADIO

Toimitus ts.kansi@ts.fi, ts.kulttuuri@ts.fi, ts.ajassa@ts.fi, 022693128

Ralli päällä. Nuori Roosa-ratsu saa peräänsä muun lauman. Kun tilaa on riittävästi, on hevosilla turvallinen olo. Ne voivat tarvittaessa myös vetäytyä omaan rauhaan.

Hevoset kaipaavat virikkeitä ja tekemistä. Marja Isotalo tuo pihattoon havunoksia, joista on niille puuhaa.

Hevoset saavat kulkea vapaasti pihattoon, jossa niillä on hyvä suoja sateelta ja tuulelta. Ne nukkuvat yöt yhdessä pihatossa, jossa niillä on paksu olkipatja pehmusteena.

Hevonen kaipaa turpaterapiaa ja leikkikaveria

Ylisukupolvisuus

- Vanhempien kanssa työskentely: aikuisen oman lapsuuden aikaisten positiivisten kokemusten ja tekijöiden aktiivinen esiin nostaminen ja muistelu
 - Helpottaa näiden kokemusten ylisukupolvista siirtymistä?
- Vanhemmat positiiviset lapsuuden kokemukset: ylisukupolvisia hyötyjä?
- Vanhempien positiivisten lapsuudenkokemusten seulonta?
 - ACE-seulonta ei kartoita resursseja ja resilienssin “tukipisteitä”
 - Systemaattinen huomio myös resurssien puutteeseen vs. varsinaiset ACE-tapahtumat
- **Vanhempien psykiatristen ja päihdehäiriöiden tunnistaminen ja hoito soteyhteistyönä**

Interventiot

- Vanhemmuuden tuki: tuki sille, että vanhemmat voivat aktiivisesti luoda positiivista kasvu ympäristöä
- ACE-kumuloituminen – PCE-kumuloituminen
 - Huomio hyvän kertymiseen ja sen esteisiin
- Yhteiskunnan tasot, poliittiset päätökset
 - Kaikki lasten kasvu ympäristöt, ei vain perhetaso
 - Vanhempien resurssien turvaaminen, sosiaalinen tuki
- Eri tasot liittyvät toisiinsa (taloudellinen tilanne, asuminen, koulut, perheet, vapaa-aika...)
 - Esim. perheen talouden turvaaminen aivojen herkkyyksien aikana

Yhteenvetoa

- Aivot kehittyvät pitkän ajan kuluessa: mahdollisuus vaikuttaa hyvässä ja pahassa
- **Ihmiset ja kohtaamiset**, vuorovaikutustilanteet tärkeimpiä aivovaikuttajia
- **ACE-tapahtumien kartoittaminen:** harkinta kenelle ja millon? jatkotoimet?

Yhteenvetoa

- Aktiivinen **terveyttä edistävien ja riskitekijöiden haitoilta suojaavien tekijöiden** tunnistaminen ja edistäminen
- Tämä tarvitaan erikseen perinteisemmän riski- ja ACE-ajattelun ja työskentelyn rinnalle
- Työskentely yksilö- ja perhetasolla: PCE kartoittaminen ja rakentaminen
- Vanhempien terveyden/sairauksien hoitaminen
- Asiantuntijoiden osallistuminen yhteiskunnalliseen keskusteluun: **pyritään vaikuttamaan rakenteisiin**, koska yksilötaso ei läheskään aina ole riittävä

Kiitos mielenkiinnosta!